

KUNST en WETENSCHAP.

A. O. V.

Wij herinneren er nog even aan, dat liedenavond te acht uur in den promenoir van Muis Sacrum de ledenvergadering der A. O. V. zal gehouden worden. Met het oog op de belangstelling, die deze Vereeniging in den laatsten tijd heeft gewekt, ware zeker de aanwezigheid van vele leden zeer gewenscht.

Caecilia-concert.

VI.

Uitgenomen Brahms' „Academische Festouverture", was het programma van het laatste Caecilia-concert in dit seizoen samengesteld uit werken van Russische componisten: Arensky was er op vertegenwoordigd met zijn „Variaties voor strijkorkest", Rachmaïnoff met zijn de. de pianoconcert, Tsjaikowsky met de „Sinfonie Pathétique". Bij veel verscheidenheid, hebben deze drie werken één trek gemeen, die telkens weer naar voren treedt: het droef-weemoedige, soms innig melancholieke van de Russische muziek vertoonen zij alle in vrij sterke mate. Arensky's variaties reeds dadelijk met het thema, waarop ze gebouwd zijn, een thema van zeer duidelijk uitgesproken somber karakter, vol weemoed, uit één stemming geboren, melodieus en voor bewerking zeer geschikt. Bij het schrijven van een aantal variaties heeft de componist die stemming van het thema weten te bewaren, en dat heeft aan de. de compositie in naar geheel wel iets eentonigs gegeven, met uitzondering van de zesde variatie, die in haar lustig bewegen en haar petillanter rythmus even doet denken aan het werk van andere Russen, met name Tsjaikowsky, naar wiens „serenade voor strijkorkest" de heinnering wel eens vaker is gegaan. Over het geheel lijken deze variaties belangrijker door de i. derdaad mooie klankeffecten dan door een interessante belichting van het thema: rythmische varieting heeft men er zelden in kunnen hooren en een nieuwen vorm brengt de componist niet,

Maar aan klankschoonheid biedt dit werk zooveel — en het is met zoo superieuren klank gespeeld — dat men er met belangstelling naar heeft geluisterd. De eerste variaties brengen dat, wat de meeste schrijvers van dezen vorm geven, de vierde geeft een rythmische verandering met zeer effectvolle pizzicati-effecten, de zesde de reeds genoemde levendige beweging, de volgende serenade-achtige effecten, terwijl het slot zeer merkwaardig van klank-effect is. Althoewel ze, zooals gezegd, geen nieuw licht werpen op het wezen der variauekunst, hebben ze door klankschoonheid de aandacht vastgehouden.

Rachmaninoff kwam, speelde en overwon, precies zooals eenige winters geleden, toen hij hier voor het eerst optrad. Toen bracht de voortreffelijke vertolking van zijn tweede pianoconcert hem een succes, thans deed het derde van zijn hand de geesdrift hoog oplaaten. Eigenschappen die men in dat tweede concert vindt, treft men ook in dit aan; melodieus is ook deze muziek, uiterst interessant van bouw en bewerking, nu eens somber melancholiek, dan weer uitbarstend in heftige accenten. Met een zeer

eenvoudig thema zet het eerste deel „Allegro ma non troppo” in, een expositie die oogenblikkelijk doet voelen, dat hier een man aan het woord is, die wat te zeggen heeft. Naast de pianostem, treft dadelijk ook de kleurig behandelde orkestpartij, die na een even stijgend: period:, een warmgetinten, melodischen zin brengt. En dan gaat de bewerking verder in de beide elementen, die in zoo juiste verhouding tot elkaar staan: doorzichtig van structuur, mooi van kleur en aan instrumentale effecten rijk. Telkens wil de stemming van weemoed, die ook uit deze muziek spreekt, even oplaaten, op enkele momenten wordt de beweging levendiger, maar telkens weer komt de componist terug op het niveau van gedachten, waarvan de hoofdstemming van dit deel het sterkst doortrokken is. Zeer interessante fragmenten zijn in dit deel aan te wijzen: de voorbereiding tot de terugkeer van het eerste thema, de passage waar fluit, hobo en hoorn zich voegen bij de soms onstuimige piano-gedeelten, het effectrijke slot zijn er enkele van, die zeer hebben getroffen.

Met een weemoedigen zang voor de houtinstrumenten zet het „adagio” in, de piano voegt zich daarbij, brengt na een korte inleidende passage een thema, dat uitgezongen, onderbroken wordt door een heftiger passage, waarna in het orkest de adagio stemming weer terugkeert. Misschien is het een bezwaar, dat men tegen dit werk kan aanvoeren, dat de stemmingen zeer sterk wisselen, want ook nu weer zet de piano in met hartsiochtelijker accenten; thans lijkt het alsof de strijkinstrumenten — nu nog con sordini — zich zullen aansluiten aan die stemming: zij wordt levendige., het hoofdthema treedt op, omspeeld met brijante pianopassages, maar nog is de adagiostemming niet geheel verdwenen. Dan evenwel spoedig met een paar forsche accoorden, staan we middenin het finale, scherp gepointeerd van rythme, even kalmeerend bij het optreden van het tweede thema, maar toch niet van stemming veranderend.

Fantastisch, soms bijna grotesk, gaat het nu onstuimig voorwaarts, wisselend van stemmingen rijk aan contrasten, nu eens elegisch, dan weer bijna slavisch ongebonden, boeiend doorlopend, met een geweldigen climax naar het slot.

Muziek, die uit stemmingen geboren is, geen maakwerk, die bewijzen te over geeft van nobel sentiment, van inspiratie, van een merkwaardige gave voor architectonischen bouw, van een zoo juist verdeelen van de belangrijke gedachten tusschen het soloinstrument en de zeer zelfstandig behandelde orkestrale partij, dat beiden de aandacht vragen en houden, muziek ten slotte vol warm sentiment, die misschien in het laatste gedeelte wat lang is, maar overigen slechts vreugde heeft gegeven.

En Rachmaninoff heeft dit concert op kortweg meesterlijke wijze gespeeld. Met een techniek, die hem in staat stelde de enorme moeilijkheden glansrijk en met gemak te overwinnen, heeft hij zijn muziek gespeeld, met een buitengewoon rijkdom van aanslagsschakeeringen, met nu eens teere intimiteit, weemoedsuiting die ontroerde, dan weer formidabele kracht, die allen die getuige waren van dit giganteske pianospel, electriseerde. Allen, en Mengeberg niet het minst. Want aan de orkestpartij is onder zijn bezielende leiding een relief gegeven, zoo buitengewoon, dat de componist-pianist telkens en telkens weer

zijn dank bracht aan den genialen dirigent. Staande en met een schier ongekend enthousiasme heeft men den eerlijken, eenvoudigen kunstenaar herhaaldelijk teruggeroepen, hem een ovatie bereid, zooals weinigen ten deel valt, en die in dit geval zeker verdiend was.

De schitterende reeks uitvoeringen van dit concert zijn waardig bekroond — en de geheele serie is daarmee op inderdaad buitengewone wijze beëindigd — met de uitvoering van Tichonowsky's *Pathétique*. De wijze waarop Mengelberg met het orkest, dat ook de geringste zijner intenties voorbeeldeloos uitvoerde, dit nu wel bekende werk heeft gespeeld, was zoo bezielend en bezielend, zoo grandioos, dat elke poging van beschrijving met de werkelijkheid zou spotten. Over dergelijke kunstuitingen spreekt men niet: men bewaart er liever een dankbare herinnering aan en spreekt er over wanneer er rede is van het inponcerendste dat men heeft mogen hooren. Den genialen dirigent zijn onder warm applaus twee kransen aangeboden.

Kr.

ART and SCIENCE. A.O.V.

We would like to remind you that the general meeting of the A.O.V. will be held this evening at eight o'clock in the promenade of Musis Sacrum. In view of the interest that this Association has aroused recently, the presence of many members would certainly be highly desirable.

Cecilia Concert, VI.

With the exception of Brahms's 'Academic Festival' overture, the program of the last Cecilia concert of this season was composed of works by Russian composers: Arensky was represented with his Variations for Choral Orchestra, Rachmaninoff with his Piano Concerto, and Tchaikovsky with the Sinfonie Pathétique. Despite their great diversity, these works share one trait that constantly comes to the fore: the mournful melancholy, sometimes deeply melancholic, quality of Russian music is displayed by them all to a very strong degree. Arensky's variations are immediately connected with the theme upon which they are built—a theme of a very clearly expressed sombre character, of melancholy, born of a single mood, melodic and highly suitable for arrangement. In writing a number of variations, the composer managed to preserve that mood of the theme, and this has given the composition as a whole something monotonous, with the exception of the sixth variation. whose lively movement and playful rhythm briefly bring to mind the work of other Russians, particularly Tchaikovsky, to whose Serenade for String Orchestra memory has returned quite often. Overall, these variations seem more important due to the indeed beautiful sound effects than to an interesting illumination of the theme: rhythmic variation has rarely been heard in them, and the composer introduces no new form.

But this work offers so much sonic beauty - and it is played with such superior sound - that one has listened to it with great interest. The first variations convey what most writers of these form; the fourth provides a rhythmic change with very effective pizzicato effects, the same as the already mentioned lively movement; the following are serenade-like effects, while the conclusion is very remarkable in its sound effect. Although, as stated, they shed no new light on the essence of the art of variation, they have held the attention through their sonic beauty.

Rachmaninoff came, played, and conquered, just as a few winters ago, when he performed here for the first time. At that time, the outstanding interpretation of his second piano concerto brought him success; now, his third caused enthusiasm to flare up. Qualities found in that second concerto are also present in this one; this music is melodious, too, extremely interesting in structure and arrangement, at times sombre and melancholic, then again bursting forth in vehement accents. With a very simple theme introduces the first movement, "Allegro ma non troppo," an exposition that immediately makes one feel that a man is speaking here who has something to say. Alongside the piano part, the colourfully treated orchestral section is also immediately striking; after an equally rising period, it introduces a warm, tinted, melodic phrase. The arrangement then continues with both elements, which stand in such perfect proportion to one another: transparent in structure, beautiful in colour, and rich in instrumental effects. The mood of melancholy, which also speaks from this music, tends to falter at times; at a few moments the movement becomes livelier, but time and again the composer returns to the level of thought, which is most strongly imbued with the main mood of this movement. Very interesting fragments can be pointed out in this movement: the preparation for the return of the first theme, the passage where flute, oboe,

and horn join the sometimes turbulent piano sections, and the efficient lot are a few of those that have made a great impression.

With a melancholic melody for the woodwind instruments, the "adagio" begins; the piano joins in, introducing a theme after a short introductory passage, which, once sung out, is interrupted by a more intense passage, after which the adagio mood returns in the orchestra. Perhaps it is a criticism one might raise against this work that the moods shift so drastically, for here again the piano begins with more passionate accents; at this moment it seems as if the string instruments are now joining that mood *con sordini*: it becomes lively, the main theme appears, embellished with brilliant piano passages, but the adagio mood has not yet entirely disappeared. Then, however, soon with a few forceful chords, we find ourselves in the midst of the finale, sharply asserted in rhythm, calming briefly at the appearance of the second theme, yet not changing mood.

Fantastic, sometimes almost grotesque, it now moves forward tempestuously, shifting moods rich in contrasts, now elegiac, then again almost Slavically unconstrained, flowing in a captivating manner, with a violent climax towards the conclusion.

Music born from moods, not a manufactured work, which offers abundant evidence of noble sentiment, of inspiration, of a remarkable gift for architectural construction, of a just distribution of important thoughts between the solo instrument and the very independently treated orchestral part, such that both demand and hold attention, music finally full of warm sentiment, which is perhaps somewhat long in the final section, but otherwise has given nothing but joy.

And Rachmaninoff played this concerto in, simply put, a masterful manner. With a technique that enabled him to overcome the enormous possibilities brilliantly and with ease, he played his music with an extraordinary richness of touch nuances, with at times tender intimacy, an expression of melancholy that moved, and at other times formidable power that electrified all who witnessed this gigantic piano playing. All, and Mengelberg not the least. For under his inspiring direction, the orchestral part was given a relief so extraordinary that the composer-pianist, time and again, thanked the brilliant conductor, standing and with almost unprecedented enthusiasm, the honest, simple artist was repeatedly called back, and an ovation prepared for him such as few receive, and which in this case was certainly deserved. The brilliant series of performances of this concerto has been worthily crowned, and the entire series has thereby been concluded in a truly extraordinary manner with the performance of Tchaikovsky's *Pathétique*. The way in which Mengelberg, with the orchestra—which executed even the slightest so-called intentions without precedent—played this now well-known work was so spirited and inspiring, so grandiose, that any attempt at description would mock reality. One does not speak of such artistic expressions: one prefers to retain a grateful memory of them and speaks of them when there is reason to hear the most imposing thing one has been allowed to hear. Two wreaths were presented to the ingenious trio amidst warm applause. Kr.

[Translation: Google]